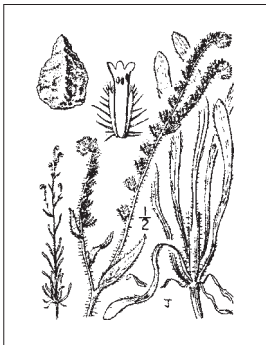

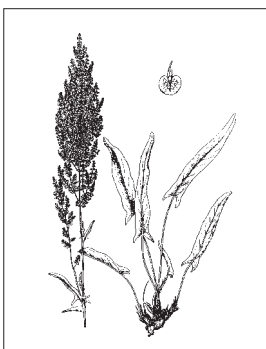
I dette nummer:

En ny art ser ut til å være etablert i Norge, skriver Trond Grøstad og Anders Often på side 151. Det dreier seg om en gulblomstret art i rubladfamilien, begergullurt. Den finnes nå på fem lokaliteter i Brunlanes i Larvik kommune, og vokser både som åkerugras og på veikanter og skrotemark.

Illustrasjon: Jeanne Russell Janish, i: Abrams, L. (1951). Illustrated flora of the Pacific States. III. Stanford.

Lappkjuke er en godt egnet indikatorart for gammel, verdifull barskog, skriver Øystein Røsok i sin artikkel på side 154. Denne kjukearten er den av mange undersøkte arter som regelmessig vokser sammen med flest andre sjeldne kjukearter, noe som betyr at finner en først lappkjuke på et sted, kan en regne med at mange andre sjeldne arter er på plass – nettopp et krav en vil stille til en indikatorart. Artens økologi og utbredelse blir grundig presentert av forfatteren, som er aktiv i faggruppa Siste sjanse.

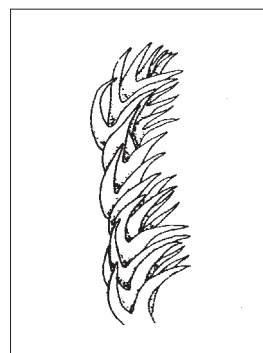

Storsyre blir rapportert som ny for Finnmark og Nord-Norge av Mikko Piirainen, Torbjørn Alm og Anders Often på side 166. Arten er høyst sannsynlig innført under krigen. Finnmarksmaterialet hører til typeunderarten, på samme måte som de sørnorske populasjonene – og ikke til ssp. *haematinus*, som er spontan på Kolahalvøya.

Illustrasjon: Miranda Bødtker, i: Nordhagen, R. (1970). Norsk flora. Illustrasjonsbind, 3. hefte. Aschehoug.

For første gang på mange år bringer Blyttia en presentasjon av en moseart, den sjeldne levermosearten fossegrimemose. Med utgangspunkt i to nyfunn av arten presenterer Kristian Hassel og Geir Løe på side 177 artens utbredelse og voksestedskrav.

Illustrasjon fra Smith, A.J.E. (1990). The liverworts of Britain and Ireland. Cambridge.

For our international readers...

Blyttia consists of both botanical articles and other, more popularized genres, which are of interest mainly for a Norwegian audience.

The botanical articles, which include an English summary and English figure and table texts, are gathered in the journal's section of «Norges Botaniske Annaler», please see the index on the back cover.

Norsk Botanisk Forening avholder i siste halvdel av oktober sine regionsvise årsmøter. På forrige årsmøte ble det vedtatt nye lover (se Blyttia nr. 1 i år) for foreningen. Disse endringene vil få følger etter kommende årsmøte. Det viktigste nye er at det nå vil bli valgt et hovedstyre sammensatt av representanter for flere regionavdelinger, og dagens hovedstyre, sprunget ut av Østlandsavdelingen, takker for seg. I den organisasjonsstrukturen som nå trer i kraft, har valgkomiteen en viktig rolle for å sikre geografisk balanse og spredning i det hovedstyret som foreslås. Valgkomiteen har fire medlemmer fra fire ulike avdelinger, og representasjonen i valgkomiteen skal rullere slik at alle avdelinger med jevne mellomrom skal være representert. På den måten håper vi å sikre at det hovedstyret som foreslås, oppleves som hele organisasjonens styre. Den valgkomiteen som fungerer nå, er sammensatt av medlemmer fra Telemarksavdelingen, Nord-norsk avdeling, Vestlandsavdelingen og Østfoldavdelingen.

Nytt av i år er også at hovedstyret skal legge fram forslag til budsjett og arbeidsplan, i tillegg til årsmelding og regnskap. For første gang vil altså foreningen forsøke å budsjettere i forhold til prioriterte saker for kommende arbeidsperiode.

Det avtroppende hovedstyret legger også i år fram forslag til lovendringer. Det er tre forslag. Det første er et forslag om en organisasjonsstruktur basert på grunnorganisasjoner av variabel størrelse, mot dagens regionavdelinger og lokallag. Vi ønsker med dette å stimulere fram så lokale og praktisk håndterbare enheter som mulig, for å få økt aktivitet. Dagens organisasjonsstruktur stimulerer ikke til dannelse av nye avdelinger, i og med det skal en ganske formell behandling med eget årsmøtevedtak til – og den stimulerer heller ikke til å danne lokallag, i og med medlemmene i et lokallag får ett nytt nivå å betale kontingent til. På den måten stimuleres i dag store og relativt passive avdelinger. Forslag nr. 2 er en endring i formuleringene om rapporteringsplikt av endringer i medlemsmassen mellom avdelingene og hovedstyret – i dag er det bare lovfestet rapporteringsplikt oppover, noe som oppleves som «urettferdig» av avdelingene, all den tid hovedforeningen mottar minst like mange inn/utmeldinger og adresseendringer som avdelingene. Det tredje forslaget er om å flytte årsmøtetidspunktet til nyåret i stedet for, som nå, i oktober. Praksisen med årsmøter i

oktober ble innført på grunn av frister i forbindelse med å forhåndstegne Blyttia-abonnementer hos Universitetsforlaget. Nå er denne ytre omstendigheten falt bort, og årsmøter på nyåret vil både passe bedre med regnskapsåret og gi hovedstyre og avdelinger mulighet for å slippe å tenke forberedelse av årsmøter i feltsesongen.

I tillegg til lovendringsforslagene legger hovedstyret også fram et forslag til vedtak om tillitsforholdet mellom ekskursjonsledere og ekskursjonsdeltakere når det gjelder avgjørelser ekskursjonslederen tar angående plukkeforbud og annet som gjelder oppførsel på lokalitetene.

Ekskursjonsreferater 1997 – tillegg Østlandsavdelingen

28. september til Hovedøya, Oslo

Plantene på Hovedøya skulle være så kjente at vi denne gang skulle konsentrere oss om sopp. Ikke de alminnelige mat- og giftsoppene, men alle de spesielle sørøstlige artene som fins på kalk på Osloøyene. Det er mulig dette skremte deltakerne, da det møtte opp bare to. Dessverre får man si, for soppesongen høsten 1997 var svært god, dels på grunn av en varm, nær sagt tropisk sommer og dels fordi det kom mye nedbør om høsten. Derfor var oppbudet av morsomme sopper stort – bare synd at så få fikk se dem.

På grasvollene og i småskog øst for klosteret fant vi blant annet engrøyksopp *Vascellum pratense*, raspskjellsopp *Pholiota squarrosa*, nelliksopp *Marasmius oreades*, beitesjampinjong *Agaricus campestris* og lumsk traktsopp *Clitocybe dealbata*. På tørrbakke ved kubjelle-lokaliteten vokste en del dvergrøyksopp *Bovista pusilla*. I rik lausskog dominert av lind og hassel fant vi mye interessant, hvorav nevnes: sølvhette *Mycena polygramma*, traktkremle *Russula delica*, smørkremle *R. lutea*, hasselskrubb *Leccinum pseudoscabrum*, fnokkskjellsopp *Pholiota tuberculosa*, svovelmusserong *Tricholoma sulphureum*, blodsjampinjong *Agaricus sylvaticus*, gelénettssopp *Phlebia tremellosa*, bleklodden steinsopp *Boletus reticulatus*, skoghonningsopp *Armillaria borealis*, blågrå østerssopp *Pleurotus ostreatus*, svartrandkjuke *Bjerkandera adusta*, flatkjuke *Ganoderma applanatum*, safranslørsopp *Cortinarius fulmineus* og blåkantslørsopp *C. varicolor*.

Klaus Høiland

Norge rundt – møter og foredrag høsten 1998

Nord-norsk avdeling

Alle møter holdes i Rotunden, Tromsø Museum, og begynner kl. 19.15.

23. september. Lysbildekåseri v/Bjørn Erik Sandbakk: «Fra plantelivet i Tyrkia og Gran Canari».

21. oktober. Årsmøte. Lysbildekåseri v/Arve Elvebakk: «Fra Atacamaørkenen til den Patagonske steppe».

9. desember. Julemøte. Sammensatt program med lysbilder. Julemat.

Telemarksavdelingen

23. september, kl. 18.30 på Mule Varde. Bilder fra Madeira v/Inger Lise Wiersdalen.

7. oktober, kl. 18.30 på Mule Varde.

Aktivitetsekveld, tema: sopp. Denne kvelden vil vi snakke om sopp, og se på fersk sopp. Bring gjerne med eksemplarer.

23. oktober, kl. 18.30 på Grenland Folkehøgskole. Årsmøte. Etter årsmøtesakene viser Bjørn Erik Halvorsen bilder fra Belgia.

11. november, kl. 18.30 på Mule Varde. Aktivitetsekveld, tema: fotoamatørens kveld. Foreningens medlemmer viser egne plantebilder.

4. desember, kl. 18.30 i Sundjordet Idrettsforenings klubbhus. Julemøte. Foreningens medlemmer viser bilder fra sommerens ukeskursjon til Møn.

Trøndelagsavdelingen

Auditoriet, Suhm-huset, Vitenskapsmuseet, Erling Skakkes gt. 47, mandager kl. 19.00.

28. september. Christina Skarpe: «Hva skal en smart plante gjøre? - om planter og planteetende pattedyr». Under kaffen mulighet for artsbestemmelse av medbrakte planter.

26. oktober. Årsmøte. Etter årsmøtet foredrag ved Tommy Prestø: «Fremtidig forvaltning av boreal regnskog».

7. desember. Einar Kongshaug: «En botanisk reise igjennom Tyrkia – med hovedvekt på orkideer og planteliv, og litt om landskap, geologi, arkeologi og folkeliv». Julemøte med gløgg og litt ekstra god servering.

Vestlandsavdelingen

Alle møter er på lunch-rommet Botanisk institutt, Allégt. 41, Bergen, kl. 19.00.

22. september: «Naturen i Sunnhordland», ved Jan Rabben. Etter foredraget vil det være mulighet for å kjøpe hans bok «Naturen i Sunnhordland», samt utvalgte bilder, så husk å ta med lommeboka!

27. oktober: Årsmøte. Etter årsmøteforhandlingene vil det bli vist lysbilder fra årets utflukter/turer.

24. november: Julemøte ved Brit Godske Bjørklund. Tema: «Planter og komponering i en samlar- og kunstnerhage», om sin hage på Nattland.

Østlandsavdelingen

Alle møter er på rom 3508, Biologibyget (Kristine Bonnevie's hus), Blindern, kl. 19.00.

23. september. Sommerens bilder. Ta med årets lysbilder (maks. 50). Kontakt Aslaug Hagen 22 15 36 51 på forhånd.

21. oktober. Årsmøte. Mellom avdelings- og hovedforeningssakene foredrag ved Finn Wischmann om små og underlige detaljer og kjennetegn hos norske planter.

11. november. Hanne Hegre Grundt: Alaska. Bilder fra feltarbeid i forbindelse med doktorgradsoppgave.

2. desember. Julemøte. Thorbjørn Refsum: Børgefjell nasjonalpark. Kåseri med lyd og lysbilder.

Botanikk er også for barn

Kristina Bjureke

For omtrent to år siden møttes noen småbarnsforeldre i Østlandsavdelingen av Norsk Botanisk Forening og kom i snakk om at det fantes fotballklubber og speidere, danseskoler og sjakkforeninger, turn og svømmetrening – men én ting manglet her i Oslo-området: et botanikktilbud for barn. Derfor startet vi optimistisk opp med et program våren 1997, og kunngjorde turene i aviser og lokalradio.

Det var litt nervepirrende å møte opp som leder på den aller første turen til Kalvøya en solfylt søndagsformiddag, men til vår store glede dukket det opp tjue barn med foresatte. Vi var to ledere, og delte opp gruppen så vi kunne få litt mer kontakt med barna. Alle fikk prøve å se på planter med lupe, høre om hvordan maur sprer blåveisfrøene og ligge på alle fire for å oppdage hvordan vårrubblom ser ut. Det gikk greitt med et organisert program frem til spisepausen, da vi grillet og spiste sammen, men etter det ble det litt mer spredt leiting etter spennende ting i fjæra og rusletur tilbake mot broen. Glade over den fine starten fortsatte vi med sju programpunkter videre utover 1997, med temaer som for eksempel moser og lav eller spredningsbiologi. Deltakerantallet varierte mye,

fra 17 store og små på en regnfull, men fin skogstur i Sørkedalen til 75 på en sopptur i Østmarka. Noe av det som har slått best an, var å få komme inn på Botanisk museum etter en tur, for både å få se seg om i herbariet og for å sitte og presse egne ting utover kvelden.

Siden vi aldri på forhånd vet hvor mange deltakere som kommer på en tur, så er vi alltid minst to ledere, på soppturen forrige høst var det tre ledere – og det trengtes!

Nå i 1998 har vi lagt opp til 10 programpunkter, som følger naturens gang gjennom året. Den første utflukten var en vårtur der vi så på vårbloster, og i tillegg trær og busker før bladene springer ut. Deretter hadde vi en tur ut til en av øyene i Oslofjorden og en søndag seinere gikk vi innover i Øst-

Bilder fra tur til Sarabråten med tema spiselige planter, våren 1998:
Christian og Peder poserer med løvetann (foregående side)
Sigurd Engelhart demonstrerer veikantmat (ovenfor, til venstre)
Hanne Sickel lager lapper med karve (ovenfor, til høyre).

marka med tema spiselige planter. Dette med å ha et tema for dagen er viktig, så det ikke bare blir en vanlig rusletur i skogen, men en tur med en rød tråd i det vi ser etter, og kanskje en smakebit av de spiselige plantene eller en natursti over temaet som høydepunkt. Og det finnes jo så mange forskjellige temaer man kan ta opp!

Barna som dukker opp på turene er naturligvis i forskjellig alder, og vi som har vært ledere har kanskje hatt problemer med å nå frem med det botaniske «budskapet» til de minste. Den mest passende målgruppen er nok barn som har lært å lese og er mellom 7 og 14 år, så det vi tar opp og demonstrerer på turene, planlegger vi utifra denne aldersgruppen. Egentlig ønsker vi ikke et rent barnetilbud, men et tilbud for barn i følge med voksne – foreldre, besteforeldre eller kanskje naboer. Dermed kan både små og store barn være med på turen. Vi ledere kan da konsentrere oss litt mer om de eldre barna, mens de foresatte holder styr på og hjelper til med forklaringene for de

minste. På denne måten kan dette også være et tilbud med litt faglig tilsnitt for den aldersgruppen som har aller mest problemer med å få gjort noe på fritida utifra sine egne interesser, nemlig småbarnsforeldre. Det ville også vært morsomt om de voksne ble så interessert at de etterhvert fikk lyst til å delta også på andre turer og møter som Østlandsavdelingen arrangerer.

I bøkene om Mumitrollet og vennene hans dukker det ofte opp en hemul som går og leter etter planter med et stort forstørrelsesglass. Det ga oss ideen til navnet på dette barnetilpassete programmet: HEMULENE. På den første turen leste vi høyt fra en fortelling om hemulen, og hemulen kommer nok til å komme fram igjen fra tid til annen på turene også i framtida.

Hvis noen som leser disse linjene holder til i en annen lokalavdeling i Norges lange land, og har lyst til å starte opp tilsvarende barneaktiviteter, så er det bare å ta kontakt, så kan vi i Østlandsavdelingen gjerne dele av våre erfaringer.

Finn fyller 80

En liten gjettekonkurranse: Hvem sier hyllemarihånd? Hvem sier vårorchis? Hvem kaller en hybrid for en høybrud? Hvem har Norgesrekord i ulønnet eller luselønnet, høyt (unikt høyt!) kvalifisert innsats for floristisk dokumentasjon og undervisning her i landet i tiår etter tiår? Hvem er Oslo-herbariets største samler gjennom tidene?

Finn, så klart!

Hvem Finn, sa du?

Det er bare én Finn i norsk botanikk. Ikke er han professor, ikke doktor, ikke en gang cand. real., som det het den gang han var ung. Men kan han ikke bli professor emeritus, så er han i alle fall emeritus, og det i en grad som svært få andre er forunt.

Slå opp i Blyttia nr. 3 for 1988 s. 101, så finner du stedet der Klaus Høiland publiserer måleenheten for floristisk dyktighet, oppkalt etter Finn, målt som vanskeligheten av en korrekt utført plantebestemmelse utført på lang avstand: 1 wischmann defineres som en korrekt bestemmelse av rypebunke *Vahlodea atropurpurea* fra bil i 90 km/t på 100 m avstand fra veien. Den gangen ble Finn lykkeønsket på alle bauger og kanter, som 70-årsjubilant. Siden da har han, som mange andre av oss, rullet å bli ti år eldre. Men fortsatt botaniserer han sommeren lang med en bobil som base. Fortsatt leder han utallige ekskursjoner. Fortsatt jobber han på spreng med lokalfloraen for Oslo/Akershus. Fortsatt utgir han nye opplag av sin flora. Og arbeider med å få de gjenværende illustrasjonene til Nordhagens flora publiseringsklare, en oppgave de fleste andre ville ha gitt opp for lengst. Nylig har han gjenopptatt arbeidet med å publisere (her i Blyttia) lite kjente karakterer for vanskelige arter og artspar – og der har han mye stoff på lager.

Finn er fortsatt på kontoret omtrent hver dag. Han er den som, nest etter Jan Erik, bidrar mest til dataregistreringen av Oslo-herbariet. Forskjellen er at Jan Erik får lønn for det. Finn bare gjør det han vil, eller det han synes burde gjøres, uten å spørre om han er ansatt eller ikke.

For Finn er det bare å bøye seg dypt i støvet.

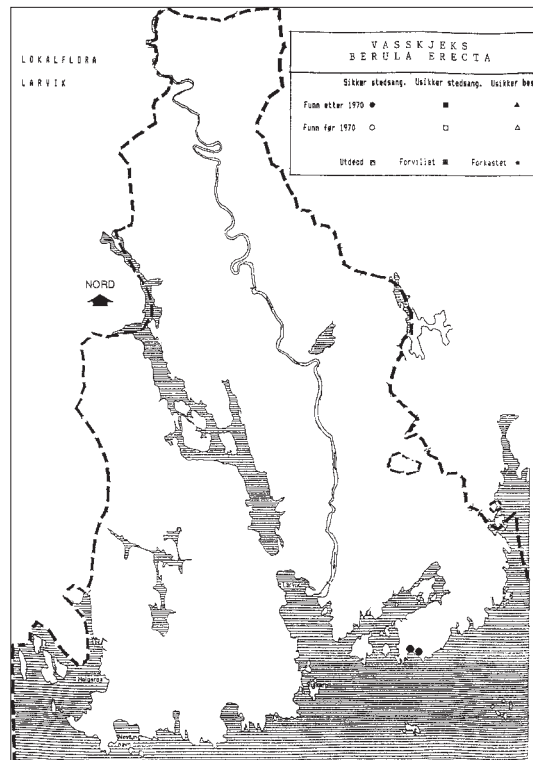
Jan

Floraatlas for Larvik kommune

Larvik lokallag av NBF har siden 1990 arbeidet med kartlegging av plantearter i kommunen. Arbeidet har vært ledet av Tor Harald Mølseth, og med Trond Grøstad, Bengt Ingvar von Køhler og Anne Borander som sentrale medarbeidere. Dette arbeidet har resultert i et sett med kart og lokalitetslister, samlet i tre stensilerte bind, med forord daterert november 1996. Det foreligger ikke noe opplag, men eksemplarer er deponert bl.a. hos kommunen og på Botanisk museum. Verket omfatter totalt 348 arter, fordelt på 241 på «A-lista» (dvs. hjemlige arter, samlet i hefte 1 og 2), og 107 på «B-lista» (innførte arter, samlet i hefte 3). Etter dette krafttaket har arbeidet gått over i en «vedlikeholds-fase»: nye kart blir foreløpig ikke produsert, men det arbeides kontinuerlig med å holde de data-baserte lokalitetslistene ajour med nye funn. Inventeringsvirksomheten fortsetter hver sesong.

Kartene er i A4-format, og håndtegnet etter kommunens økonomiske kartverk. Vi har her valgt ut kartet over en av kommunens desiderte høydepunkter, rødlistearten vasskjeks *Berula erecta*, med sine to prikker i på Eftanglandet i Tjølling – for tida trolig artens totalutbredelse i Norge.

red.

Norsk Botanisk Forening og Blyttia setter i gang en årlig konkurranse:

Årets funn

Vi ønsker å stimulere til rapportering av interessante funn. Derfor lanserer vi en årlig konkurranse om det mest spennende og oppsiktsvekkende plantefunnet i hver sesong. Kravet er at melding om funnet skal være innsendt til Blyttias nyfunnspalte, Floristisk smågodt, innen 1. februar påfølgende år. Funn gjort i 1998 skal altså være innsendt innen 1. februar 1999. Selv for funn det planlegges en lengre artikkel om, må det derfor skrives en kort nyfunn-notis innen denne fristen. Kåringen av årets funn for foregående år vil bli kunngjort i Blyttia nr. 2. Nasjonalt interessante funn vil bli bedømt før regionalt interessante, osv. Hjemlige, spontane arter vil bli bedømt før innførte. «Gode» arter vil bli bedømt før apomiktiske mikroarter. Det innrømmes en markert slagside i retning karplanter. Premien er en svensk landskapsflora etter eget valg.

Som jury har vi vervet en trio av floristiske nestorer, alle æresmedlemmer i NBF, som har fulgt utforskningen av Norges flora over lang tid og fra hver sin kant av landet:

Knut Fægri, Bergen
Finn Wischmann, Oslo
Ola Skifte, Tromsø

Bli med, folkens!